

ואמר לא כך אמר רבי יוחנן, אלא כך אמר רבי יוחנן מי שאמר בשעת מיתתו פלונית שפחתי קורת רוח עשתה לי יעשה לה קורת רוח כופין את היורשין ועושין לה קורת רוח מ"ט מצוה לקיים דברי המת

אמר אמימר המפקיר עבדו אותו עבד אין לו תקנה^{קס"ג} אפילו בשטר - גופיה לא קני ליה, איסורא הוא דאיכא גביה ואיסורא לא מצי מקני ליה.

(קושיא) והאמר עולא אמר רבי יוחנן ורב חייא בר אבין אמר רב: אחד זה ואחד זה יצא לחירות וצריך גט שחרור (תירוצ) צריך ואין לו תקנה.

[איכא דאמר] אמר אמימר המפקיר עבדו ומת אותו העבד אין לו תקנה^{קס"ד} - גופיה לא קני ליה, איסורא הוא דאיכא גביה ואיסורא לבריה לא מורית שאין ירושה אלא בדבר שיש בו ממון.

(קושיא) והא כי אתא רב דימי א"ר יוחנן דאמר שמועיל שחרור אע"פ שאמר שטעותא אמר, התם משום דלא אמרה בלשון שחרור - הא אמרה בלשון שחרור מועיל!

(תירוצ) א"ל אנא כדרב שמואל בר יהודה סבירא לי - דאמר לא א"ר יוחנן כן ולא אמרו לו רבי אמי ורבי אסי כן. וכיון דקאמר יעשה לה קורת רוח לא מנע כח היורשין ממנה אלא בהן תלה.

להלן, מעשה עם רבינא, שחולק על אמימר, ואומר שמועיל ליורשין ליתן גט שחרור: ההוא דסקרתא קריה דעבדי של ישראל דאזדבן לעובד כוכבים והמוכר עבדו לעובד כוכבים יצא לחירות כלו מרוותא בתראי עכו"ם

אתו עבדים לקמיה דרבינא להתירן בבנות ישראל. אמר להו זילו אהדרו אבני מרוותא קמאי ויכתבו לכו גיטא דחרותא מסיקה הגמרא והלכתא כרבינא.

ההוא עבדא דבי תרי - קם חד מינייהו ושחררי לפלגי'.

אמר איך השתא שמעי בי רבנן ומפסדו ליה מינאי דאמרינן במתני' כופין את רבו ועושה אותו בן חורין

אזל אקנייה לבנו קטן שאין ראוי לכופו בבית דין

הוראה רב פפא: כאשר עשה כן יעשה לו גמולו ישיב לו בראשו. ככה הוראה אנן קים לן בינוקא דמקרבא דעתיה לגבי זוזי, מוקמינן ליה אפטרופוס לינוקא לברור לו דמים יפין כמה שהוא נישום בשוק. ^{קס"ה} ומקרקיש ליה זוזי וכתב ליה גיטא דחירותא על שמהי ובלאו קרקושי זוזי לא אפשר, דינוקא לאו בר כפיה הוא, ואפטרופסין אין רשאין להוציא עבדים לחירות ולא לחוב ליתומים.

[עד כאן דף מ עמוד א]

"עד אימת תשתעביד ותיזיל ההיא איתתא" שקל^{האדון} כומתיה^{כובעו} שדא בה אמר לה זיל קני הא וקני נפשיך

אתו לקמיה דרב נחמן אמר להו לא עשה ולא כלום - מאן דחזא סבר משום דהלכה כר' שמעון - כמו רבנן דאתו ממחזא - שהיו סבורין שאלו חליפין הן בקנין סודר דקונה ככסף, דכתיב שלף איש נעלו (רות ד), ולא אמר כלום דרב נחמן להתיירה לישראל קאמר כר' שמעון, אבל מידי שעבוד יצאת: ולא היא אלא משום דהוה ליה כליו של מקנה - אף מידי שעבוד לא יצאת, דהוה ליה כליו של מקנה, וק"ל בפרק הזהב דהלכתא כרב דאמר בכליו של קונה, ומשום דבר שכיב מרע ליכא שהרי לא צוה כמוסר לבניו להקנותה לעצמה במתנת שכיב מרע אלא בקנין זה נתכוין לשחררה והרי הוא טעות:

אמר רב שמואל בר אחיטאי אמר רב המנונא סבא אמר ר' יצחק בר אשיאן אמר רב הונא אמר רב המנונא הלכה כר' שמעון - ולא היא אין הלכה כר' שמעון. [עד כאן עמוד ב]

כמה מקרים שהעבד יוצא לחרות בלי שטר שחרור

אמר רבי עבד שנשא את בת חורין בפני רבו יצא לחירות - כשרבו השיאו אשה דאי לאו דשחרריה לא הוה מיעבד איסורא על ידו.

הכותב שטר אירוסין לשפחתו "הרי את מקודשת לי" וקדשה בו.

ר"מ אומר מקודשת וחכ"א אינה מקודשת

הגמרא מקשה, לפי חכמים ומי איכא מידי דלעבדיה לא מעבד ליה איסורא, כמו הדין של רבי, ואיהו עבד איסורא!

(תירוצ) אי דאמר התקדשי בו גרידא ודאי שחררה מעיקרא הכא במאי עסקינן דאמר לה "צאי בו והתקדשי בו" השתא דאמר לה צאי בו והתקדשי בו וזה יהיה לך שטר שחרור ושטר ארוסין, גלי מילתיה דלא שחררה אלא בהאי.

רבי מאיר סבר יש בלשון הזה לשון שחרור הרי את מקודשת לי לשון שחרור, וה"ק הוי ראוייה להתקדש לי בו והתקדשי בו. **ורבנן** סברי אין בלשון הזה לשון שחרור

א"ר יהושע בן לוי עבד שהניח תפילין בפני רבו יצא לחירות - דוקא ^{קס"ב} כשרבו הניח לו תפילין לוח הימנו רבו - שעשאו רבו אפטרופוס - שהניח תפילין בפני רבו - שקרא שלשה פסוקים בבהכ"נ בפני רבו - ה"ז לא יצא לחירות

"אל ישתעבדו בה" - לשון שחרור או לא

יש מחלוקת בין רב דימי ובין רב שמואל בר יהודה בדעת רבי יוחנן, כלהלן:

כי אתא רב דימי א"ר יוחנן מי שאמר בשעת מיתתו פלונית שפחתי אל ישתעבדו בה לאחר מותי כופין את היורשים וכותבין לה גט שחרור

אמרו לפניו רבי יוחנן רבי אמי ורבי אסי אי אתה מודה שבניה עבדים! דאל ישתעבדו אינו לשון שחרור ולא לשון הפקר, אלא לא יטריחוה בעבודתה, אבל וולדות היוצאין ממנה מעכשיו עבדים הם ואמאי כופין לשחררה ויפסידו ולדות מכאן ולהבא שלא צוה אביהם כן כי אתא רב שמואל בר יהודה ופלגי אדרב דימי, וסובר "דאל ישתעבדו" אינו לשון שחרור ולא לשון הפקר, אלא לא יטריחוה בעבודתה אבל וולדות היוצאין ממנה מעכשיו עבדים הם.

^{קס"ב} תוספות ד"ה כשרבו הניח לו תפילין. ולא משום דלא מעיבד ליה איסורא דמברך עליהן ואיכא ברכה לבטלה דהא סוכה לולב ושופר וכמה מצות עשה שהנשים מברכות אלא משום דאין עבדים רגילים בתפילין ואי לאו דשחרריה לא הוה מנח ליה:

^{קס"ג} תוספות ד"ה אותו העבד אין לו תקנה. פירוש לא בבת חורין ולא בשפחה כדפירש בקונטרס לעיל. ואין נראה מדאמר לעיל (דף לח). עבד שברח מבית האסורין כו' ולא עוד אלא שכופין את רבו ועושה אותו בן חורין ומאי קא משמע לן פשיטא דכופין אותו כיון דאסור בשפחה ובבת חורין כמו חציו עבד וחציו בן חורין. ובפ' בתרא דכריתות (דף כד:) אמרינן דסבר רשב"ג המפקיר עבדו יצא לחירות וצריך גט שחרור ומעובד גט שחרור אוכל בתרומה ומסתברא כיון דאוכל בתרומה דשרי נמי בשפחה ולכן נראה דאין לו תקנה בבת חורין קאמר אבל בשפחה שרי:

^{קס"ד} תוספות ד"ה צריך ואין לו תקנה. תימה דתיקשי ליה מאיך דרבי יוחנן דאמר לעיל (לח). עבד שברח מבית האסורין כו' ולא עוד אלא כופין את רבו אלמא יש לו תקנה.

^{קס"ה} תוספות ד"ה וכתב ליה גיטא דחירותא על שמהי. לא נהירא לרבינו שמואל פי' הקונטרס (1) דמפרש על שמהי דקטן שאין מעשה קטן כלום להתייר בבת חורין, ואע"ג דפעוטות כבר שית

כבר שבע ממכרן ממכר במטלטלים (לקמן נט). היינו בממון דוקא דהפקר ב"ד היה הפקר, אלא (2) נראה לו (ורבנו שמואל) לפרש דכתב ליה גיטא על שמהי דאפטרופוס ואע"ג דבעלמא אין האפטרופסין רשאין להוציא לחירות הכא כיון דעשה שלא כהוגן להקנותו לבנו קטן הפקירוהו ב"ד ונתנוהו לאפטרופוס לשחררו. ובלא קרקושי זוזי לא רצו בית דין להפקירו ליתן לאפטרופא לשחררו דאינו נכון לעבור על דעתו של תינוק (3) ור"ת מפרש דהכא לאו קנסא הוא מדלא קאמר הוא עשה שלא כהוגן לפיכך נעשה לו שלא כהוגן, אבל כאשר עשה כן יעשה לו הוי דינא ובדין יכול האפטרופוס לשחררו דרך מכירה כדאמרינן ומוכרין [האפטרופוס] אותן לאחרים [והלוקחים פודין אותן] ולרבי נותן דמי עצמו ויוצא ואפילו בלא קרקושי זוזי אלא משום דמיחזי כחוכא ואיטוללא שהתינוק עומד וצווח שלא למכור לפי שאביו מלמדו לצווח ואיכא לזות שפתים אבל כי מקרקש ליה זוזי לא יחוש לדברי אביו. וגיטא דחירותא נמי לא הוה צריך דכסף גומר בלא שטר, אלא לפי שנעשה על כרחו של אב צריך מדרבנן לגיטא דחירותא שלא יאמר לו עבדי אתה:

לשונות של חרות – והודאת בעל דין

ת"ר האומר כותב : עשיתי פלוני עבדי בן חורין - עשוי בן חורין - הרי הוא בן חורין

ומסר לעבד: **הרי הוא בן חורין**

אעשנו בן חורין: רבי אומר קנה משמע אעשנו בן חורין בשחרור זה שאני מוסר לו עכשיו
וחכ"א לא קנה שאין זו אלא הבטחה שיעשנו בן חורין לאחר זמן ובשטר אחר.

א"ר יוחנן וכולן בשטר. אבל באמירה בעלמא לא הוי בן חורין. אבל אם קנו מידו על ידי
חליפין דהוי כקונה עצמו מידו בכסף אי נמי שכיב מרע משום דדבריו ככתובים וכמסורים דמי –
יצא לחרות.

ת"ר האומר הכותב : נתתי שדה פלונית לפלוני - נתונה לפלוני - הרי היא שלו: הרי
היא שלו
אתננה לפלוני: ר"מ אומר קנה וחכ"א לא קנה
א"ר יוחנן וכולן בשטר

ת"ר האומר:
-עשיתי פלוני עבדי בן חורין - והוא אומר לא עשאתי: חיישין שמא זיכה
לו ע"י אחר
-כתבתי ונתתי לו - והוא אומר לא כתב לי ולא נתן לי: הודאת בעל דין
כמאה עדים דמי
האומר:
-נתתי שדה פלונית לפלוני - והוא אומר לא נתן לי: חיישין שמא זיכה
לו ע"י אחר
-כתבתי ונתתי לו - והוא אומר לא כתב ולא נתן לי: הודאת בעל דין
כמאה עדים דמי
לגבי אכילת פירות:
באבא ^{מקבל} שהכחיש שלא קיבל : ^{מתנה} נותן אוכל פירות
בברא אבל אם מת ובנו אמר לא נתן שדה זו: **משלשין את הפירות** דשמא יבואו עדים
שמכרה לאביו וזה לא ידע:

מתניתין

עבד שעשאו רבו אפותיקי לאחרים ושיחררו שורת הדין אין העבד חייב כלום
אלא מפני תיקון העולם כופין את רבו ועושה אותו בן חורין וכותב שטר על דמיו
רבן שמעון בן גמליאל אומר אינו כותב אלא משחרר:
[עד כאן דף מ עמוד ב]